

Laimingojo laukinio būklės ilgesys ir naivioji seksologija kaip jaunuomenės tvirkkinimo filosofinis pagrindas

Naivioji seksologija nesuvokia paprastos tiesos, kad seksualinis instinktas, be pozityvios, kuriančios galios, turi ir negatyvią, griaunančią dimensiją, kylančią iš noro pasinaudoti kitu žmogumi savo malonumui. Tokį seksualumo reikšimą neretai lydi net agresija. Panašu, jog stebėtinai seksualinio švietimo ideologų negebėjimas skaičiuoti iki dviejų yra nulemtas senos kaip žmonija „ano laiko“ nostalgijos. Nuskurdus gilesnės gyvenimo prasmės suvokimui, gyvenimo myriop – neišvengiamos žmogiškosios būties duotybės – keliamas nerimas yra „išreaguojamas“ vis primityvesnėmis formomis. Nepajėgiant atsikratyti iliuzijos, kad seksualinio instinkto paleidimas yra svarbiausioji modernaus žmogaus laimės dalis, įvairių tokio „išsilaisvinimo“ formų yra mokomas ir jaunimas. Tačiau istorikų darbai rodo, jog sveikas protas, sakantis, jog seksualinis suprimityvėjimas gimdo skaudžias psichologines ir moralines problemas, neklysta: seksualinės energijos suvaldymas ir sukultūrinimas buvo ir tebėra atskiro žmogaus ir tautos sužydėjimo sąlyga ir garantas.

The basic problem of contemporary sex education theorists is that of unilateral and naïve understanding of the nature of sexual energy: they see it as uncompromisingly good, thereby dismissing the complex interplay between its positive, love-generating aspect and the negative, utilitarian urge to use another person. Self-discipline, far from being destructive, has a positive influence for the development of the young personality and has major effects on the fate and the moral climate of the whole nation.

Įvadas

„Mes tikime, jog civilizacija yra sukurta primityvių impulsų keliamo malonumo paaukojimo kaina“, – rašė Sigmundas Freudas savo „Įvadinėse paskaitose į psichoanalizę“. „Jos kūrimas reikšmingai tęsiamas bet kuriam individui atkartojant tokią primityvių malonumų auką visuotinio gėrio labui.“⁴¹ Nors Freudas – jo sukaktis minime net Lietuvoje – buvo tapęs tarptautinio garso autoritetu, jau pirmaisiais trim dvidešimtojo anžiaus dešimtmečiais anglų antropologas ir etnologas Josephas Danielius Unwinas norėjo įsitikinti šio teiginio teisingumu pats. Jis užsimojo atlikti įvairių žmonijos civilizacijų platų seksualinės moralės tyrinėjimą. 1934 metais pasirodęs Unwino veikalas „Seksas ir kultūra“ šiuo požiūriu aprašė šešiolikos aukštai išsivysčiusių – šumerų, babiloniečių, egiptiečių, asirų, graikų, persų, indų, romėnų, japonų ir kt. – ir 86 primityvių kultūrų istoriją. „Jei iš anksto būčiau žinojęs, kaip smarkiai dėl mano tyrimo rezultatų pasikeis mano asmeninės pažiūros, – rašė Unwinas, – tikriausiai būčiau suabejojęs, ar tokį darbą pradėti.“⁴²

Tyrimo rezultatai išties įspūdingi. Mokslininkas atrado, jog *visose* jo tyrinėtose kultūrose – tiek primityviose, tiek aukštai išsivysčiusiose – santykių tarp vyrų ir moterų

kultūros kilimas siejosi su tos civilizacijos ekonomine, moksline ir kultūrine pažanga bei geografine ekspansija. Konkrečiai kalbant, tai reiškė susilaikymą nuo lytinių santykių prieš santuoką ir monogamiją bei ištikimybę santuokiniame gyvenime. „Šios visuomenės gyveno skirtingose geografinėse aplinkose; jos priklausė skirtingoms rasėms; tačiau jų vedybinių papročių istorija yra tokia pati. Kiekviena jų savo raidos pradžioje turėjo panašias lytinių elgesį reguliuojančias normas. [Vėliau] kiekviena visuomenė sumažino savo seksualinių poreikių patenkinimą iki minimumo ir jų socialinė energija sužydėdavo. Joms išplėtus leistino seksualinio elgesio ratą, jų energija nusilpdavo ir išblėsdavo. Pagrindinis visų šių istorijų bruožas yra stebėtina monotonija, su kuria šis dėsningumas pasikartodavo.“³ Unwinas pastebėjo ir laiko, reikalingo kuriai nors visuomenei iškilti ar sužlugti, ribas. Įvirtinus ikivedybinę skaistą bei monogamiją, kultūriniai civilizacijos laimėjimai tapdavo pastebimi maždaug po trijų kartų (apytiksliai po šimtmečio). Tačiau ką galima pasakyti apie nuomonę, kad yra įmanoma tuo pat metu laisvai patenkinti seksualinį instinktą bei išlaikyti aukštą kultūros lygmenį? „Žmogaus prigimtis lemia, – rašė Unwinas, – kad šie du troškimai yra nesuderinami ir net prieštarauja vienas kitam. Toks „reformatorius“ yra panašus į kvailą berniuką, kuris tuo pat metu nori suvalgyti savo pyragaitį ir jį išlaikyti. Kiekviena žmonių bendrija turi laisvę pasirinkti arba disponuoti išpūdinga energija, arba mėgautis seksualine laisve. Faktai liudija, jog *abu šiuos dalykus daryti visuomenė gali ne ilgiau kaip vienos generacijos gyvenimo metu.*“⁴

S t r a i p s n i o t i k l a s: atskleisti seksualinės energos sublimacijos reikšmę asmens ie visuomenės raidai.

T y r i m o m e t o d a i: mokslinės-filosofinės, istorinės ir psichoanalitinės literatūros analizė.

Seksualinės moralės įtaka civilizacijos stabilumui

Tam tikra prasme Unwino mintys nėra naujos: kad moralės žlugimas gali sužlugdyti imperiją, kaip rašo šv. Augustinas „Dievo mieste“, teigia Romos istorikas Ciceronas.⁵ Nesiskundusios energijos nuosmukiu ir palikuonių stoka, barbarų gentys savo neiššvaistytą galią įrodė sugriaudamos imperijos sienas. Šia prasme įdomu pagalvoti, ar Unwino tezė, jog valgyti pyragaitį jo nesuvalgant galima tik vienos generacijos gyvenimo metu, galioja šių laikų Europos civilizacijai? Nuo seksualinės revoliucijos pradžios jau prabėgo apie keturiasdešimt metų – tai pakankamas laikas užaugti naujai kartai – ir, žiūrint į mokslo bei medžiaginės pažangos ženklus, galima būtų suabejoti, ar žmogaus protas nesukūrė „nesuvalgomo“ pyragaičio? Tačiau geriau pažūrėjus, nuolydžio ženklai akivaizdūs. Be tokių problemų, kaip nusikalstamumas, narkomanija, alkoholizmas bei pornografijos ar pedofilijos plitimas, gal akivaizdžiausias nuosmukio ženklas yra demografinė Europos krizė. Štai 2003 metais Briuselyje gimė daugiau musulmonų kūdikių, negu visų kitų – katalikų, protestantų, indusų, budistų ir kitų religijų išpažinėjų, gyvenančių šioje Europos sostinėje (ar tai ne simboliška?) – kartu paėmus!⁶ Ne tik kiekvienam medikui, tačiau ir bet kam yra aišku, kad tas nesireprodukuojantis organizmas serga. Šia prasme – nors diskutija apie musulmoniškos ir europietiškos civilizacijos privalumus bei trūkumus būtų sudėtinga – islamiškosios šalys yra sveikesnės ir turi, remiantis Unwino terminologija, daugiau energijos kultūrinei

ir geografinėi ekspansijai. Skirtumas tik toks, kad šiais „postmoderniais“ laikais tokia ekspansijai nebereikia nei kardo, nei kalavijo.

Tačiau grįžkime prie istorikų įžvalgų. Žymus anglų istorikas Christopheris Dawsonas atkreipia dėmesį į vieną stebėtinai didelį panašumą tarp mūsų kultūros ir senovės Graikijos civilizacijos jos žlugimo laikotarpiu. „Tiek Romos, tiek graikų polio gyvenimo sąlygos buvo palankios vyriui, galėjusiam visas savo galias nukreipti į viešojo gyvenimo pareigas ir malonumus. Vėlyvos vedybos ir mažos šeimos tapo taisykle, ir vyrai patenkindavo savo seksualinius instinktus homoseksuliais santykiais arba su vergėmis ir prostitutėmis. Šis nusisukimas nuo santuokos ir sąmoningas šeimos apribojimas, kaip rašė graikų istorikas Polybijus antrajame amžiuje prieš Kristų, neabejotinai buvo pagrindinė senovės Graikijos nuosmukio priežastis.“⁴⁷ Beje, trečiajame dvidešimtojo amžiaus dešimtmetyje parašytoje esė Dawsonas pranašavo, jog reikia laukti tų tautų, kuriose seksualinė moralė išlaikoma aukštesnė, ekspansijos į šia prasme nusigyvenusias valstybes: airiai, pasak jo pranašavimo, turėjo išsiplėsti į anglų ir škotų teritorijas, ispanai ir italai į prancūzų, juodieji, meksikiečiai ir išeiviai iš Rytų Europos – į JAV. Tad čia žymusis istorikas apsiriko, kadangi turėjusieji šią ekspansiją vykdyti šeimos kultūros prasme sužlugo patys. Tačiau kita pranašystė, Dawsono pateikiama diskusijoje su kontracepcijos šalininkais, atrodo, išsipildė visiškai. To meto kontracepcijos propaguotojai gyrėsi, jog tokie metodai padarė lytinius santykius nepriklausomus nuo tėvystės ir todėl ateities kartų vedybas lems ne vien biologinė trauka, jos kils iš tikros partnerystės troškimo. Kitaip sakant, pagerės vedybų kokybė. „Tačiau kas [paplitus kontracepcijai] nenorės save varginti vedybomis?“ – klausė Dawsonas. „Vedybos praras visą savo patrauklumą... Jaunosios kartos energija bus atiduodama kontraceptinei meilei ir vyrai bei moterys ims galvoti tik apie nedidelę šeimą ir tik tada, kai sulaukė vidutinio amžiaus taps turtingi.“ O juk būtent tokia yra viena svarbiausių Vakarų Europos šalių demografinės krizės priežasčių! Dawsono įžvalgos nusakė ateitį išties pranašiška.

Seksualinio instinkto ir meilės ryšys

Dabar pakalbėkime iš esmės: kodėl seksualinė moralė yra taip susijusi su civilizacijų ir kultūrų – taip pat, žinoma, ir paskiro asmens – stiprumu ir sveikata? Giliausia savo esme žmogus yra sociali, bendrystėje gimstanti, bendrystėje išiskleidžianti ir bendrystės trokštanti būtybė. Tai išpūdingai įrodo vaiko vystymosi psichologija: nors maitinami bei fiziškai prižiūrimi kūdikiai gali net numirti, jei nepatiria meilės (vadinamasis „staigios mirties“ fenomenas, pastebėtas kūdikių namuose); tėvų meilė yra ta dvasinė duona, be kurios jo asmenybė vystosi patologijos linkme. Ir suaugęs žmogus negali jaustis laimingas, jeigu nėra susijęs su savo artimu meilės ryšiais. Tad jei kokie nors žmogaus veiksmai ir elgsena skatina meilės ir pagarbos ryšį su kitais, ir paskiri individai, ir visa tauta auga ir bręsta, skleidžiasi savo kūrybinėmis galiomis. Tačiau jei įsivyrąja vienas kito vartojimas ir skriaudimas, tada tiek žmogus, tiek tauta grimzta į nusivylimą ir nuosmukį.

Tačiau ar seksualinis instinktas nėra susijęs su meilės galia, ar jis nekuria tarp žmonių tokių ryšių? Ar teisė į reprodukcinę sveikatą ir laisvą seksualinę saviraišką nėra būtina šiuolaikinės demokratijos dalis ir net sąlyga, kaip teigia kontraceptinės kultūros skleidėjai pasaulyje ir Lietuvoje? Ar seksualumas nesusijęs su žmogaus laime ir asmenybės išsisklei-

dimu? Ar mes negyvename demokratijos amžiuje, kuriame visokie represyvūs ir „vidur-amžiški“ požiūriai yra gėdingai pasenę ir visiškai nebetinkami?

Į šiuos klausimus gerai atsakyti gali kiekvienas, mokantis suskaičiuoti iki dviejų. Seksualinis instinktas turi dvi dimensijas: mylinčią ir vartotojišką. Teigiamą, kuriančią, įkvepiančią ir neigiamą, išnaudotojišką, smukdančią. Ar šiai elementariai tiesai pagrįsti reikia pasiremti kokiais nors mokslo autoritetais? Remtis būtų galima pradedant senovės graikų filosofais ir baigiant tuo pačiu Sigmundu Freudu ar Eriku Eriksonu, aiškiai įvardijusiais egoistinių seksualinio instinkto pobūdį. Tačiau juk kiekvienam žmogui yra visiškai akivaizdu, kad ši galia įkvepia meilę ir kuria santuoką, tačiau ji atsakinga ir už moters pažemimą, pornografiją, prostituciją, seksualinį smurtą. Galvojant apie mūsų mylimų kolegų iš Lietuvos ir tarptautinio lygio seksualinių ir reprodukcinų sveikatų asociacijų prisirišimą prie seksualinio instinkto nevaržomo paleidimo, kyla mintis, kad tie garbingi mokslininkai nesugeba suskaičiuoti iki dviejų dėl gilios ir stiprios priežasties. Be jokios abejonės, tai – rojus ilgesys. Suprantu, jog tokia išvada skamba kiek paradoksaliai ir, norint ją iki galo paaiškinti, regis, reikėtų kalbėti gerokai ilgiau, negu čia turime galimybę. Turime reikalą su mitinio, „rojaus“ laiko nostalgija, kuri žmogui, kaip nurodė Mircea Eliade, buvo būdinga visais laikais; kaip *homo religiosus*, jis negali jos atsisakyti, nepatirdamas beprasmiškumo jausmo.⁸ Širdies gelmėje girdimą tylų „ano laiko“ aido „signalą“, beje, įvairios epochos jį „stiprino“ suteikdamos jam savo mėgstamų melodijų pobūdį. Štai Renesanso laikų geografiniai atradimai inspiravo mintis apie civilizacijos nepaliestų tautų gyvenimą kur nors „Vakarų Indijoje“, o ten neabejotinai gyvenusio laimingo laukinio dienas Europos kultūrai tiksliausiai aprašė Jeanas Jacquesas Rousseau. Voltaire'o kritikuotas, bet nenumarintas, toks laimingas pirmykštis žmogus liko gyvas net šiaip jau žmogaus prigimties silpnumą gerai išmaniusio Freudo veikaluose: tai labai geras, energingas, civilizacijos nesugadintas, savo norus spontaniškai reiškiantis ir niekam blogo nedarantis asmuo, Kandidas, Atviraširdis.⁹ Deistas Rousseau manė, kad jį sukūrė Kūrėjas, bet civilizacija jį sugadino; ateistas Freudas galvojo, jog jis radosi dėl atsitiktinio molekulių susistumdymo, o jį sugadino krikščionybė (ypač Romos Katalikų Bažnyčia). Kad ir kaip ten būtų, abu mąstytojai – vėliau ir seksualinės revoliucijos vykdytojai, kurių tiesioginis darbo vaisius yra mūsų kolegų propaguojama seksualinio švietimo sistema – tikėjo kadaise egzistavusiu laiminguoju laukiniu, neturėjusiu jokių gyvenimo problemų – nebent, kad negalėjo važinėti automobiliu ir gerti *Coca Colos*.

Naivioji seksologija – jaunimo palaidumo plitimo pagrindas

Stebėtina, kokios yra gyvastingos kai kurios idėjos: prieš pustrėčio šimtmečio sukurto laimingo laukinio plunksnas nesunku pastebėti kyšant net tokio modernaus seksualinio švietimo autoriteto kaip Alfredas Kinsey modeliuojamo seksualiai išsilaisvinusio šiuolaikinio vyro paveikslė. Toks Kinsey vyras, žinoma, gali patirti šešias lygiavertes „seksualines iškrovas“ („outlets“), viena iš jų – čia ir Freudas, ir Jeanas Jacquesas Rousseau žagtelėtų apie ją išgirdę, nes tokios emancipacijos nei aštuonioliktame amžiuje, nei dvidešimtojo amžiaus pradžioje dar neįsivaizduota – yra seksualinių poreikių patenkinimas su „kitų rūšių gyvūnais“¹⁰. Žinoma, Amerikos seksologas Kinsey yra reprodukcinų teisių judėjimo

didvyris ir šventasis – tas, kuris panaikino krikščionybės uždėtus varžtus.

Tačiau iš tikrųjų laimingasis laukinis niekada neegzistavo: nebuvo primityvių tautų, kuriose viskas būtų buvę leidžiama ir tik vėliau jų gyvenimas būtų tapęs moralinių normų, visų pirma krikščionybės, suvaržytas. Be minėtųjų Unwino išvadų, verta paminėti žymaus praėjusio šimtmečio pirmosios pusės antropologo Malinowskio Freudui skirtą kritiką, kurioje teigiama, jog primityvių tautų istorija aiškiai parodo, jog ne kultūra sukūrė šeimą, tačiau šeima – kultūrą.¹¹ Šeima ir moralė buvo pats „civilizacijos lopšys“ ir „pradinis jos raidos taškas“, be kurio nė viena tauta negalėjo rutuliotis toliau. Grįžtant prie rojaus ilgesio, prisimintinas Ericho Frommo pastebėjimas, jog žmogus yra būtybė, kuriai reikia absoliučių vertybių ir atsidavimo objekto, jei šis poreikis nenukreipiamas į tikrąsias vertybes, jis reiškiasi iškreiptomis formomis.¹² Stebint vis labiau primityvėjantį laimingojo laukinio idealą Vakarų Europos kultūroje – nei Rousseau, nei Freudo laukinis neužsiiminėjo nei zoofilija, kaip siūlė Kinsey, nei sadomazochizmu, kuo, regis, galima užsiimti net Vilniaus gėjų klube – Freudui tai vis dar buvo patologija, – stebint tokį nuosmukį, peršasi mintis, jog Europos visuomenėje tragiškai silpsta tikrojo absoliučių vertybių šaltinio pajautimas. Heideggerio aprašytas „buvimas myriop“, kai jis nėra sušvelninamas santykio su giliausia realybės dimensija, verčia ieškoti „puotos maro metu“, o Carlo Jungo darbas su dėl tikėjimo stokos depresyviais į antrą gyvenimo pusę įžengusiais pacientais, regis, parodo, jog tokia kolizija – arba, paprastai sakant, mirties baimė – yra neišsąmoninta. Sieloje atsiveriančią tuštumą užpildo galinga lyg trumpas sujungimas lytinio instinkto teikiama laimė, o „laimingųjų“ praeities laikų ilgesį išreiškiantys judesiai, kuriuos kai kurie šaunūs vokiečių vyrai savaitgaliais atlieka nuogi su basliais šokdami aplink laužą neopagoniško judėjimo „rekolekciuose“, tampa, nors ir keista, politiškai korektiškesniais gestais negu persižegnojimas kryžiais, Europoje sunaikinusio vergiją, ženklų. Iš tiesų praktika visada atitinka teorijos gylį...

Tad nukreipkime rojaus ilgesį ten, kur jis išties gali būti pasotintas, o galvodami apie seksualinį instinktą skaičiuokime iki dviejų. Tiek sveikas protas, tiek pedagogika bei paprasčiausiai daugelis tėvų laikė ir tebelaiiko nevaržomą įnorių tenkinimą asmens egoizmo ir nebrandumo, infantiliškumo požymiu. Jeigu seksualinis instinktas turėtų tik pozityvią, kuriančią ir mylinčią plotmę, nerimauti nereikėtų. Seksualumo pozityvi raiška neįmanoma be jo vartotojiškos dimensijos suvaldymo; tik tokios transcendentinės emocijos, kaip ką tik minėjome, gali paaiškinti seksualinio švietimo propaguotojų aklumą tokios paprastos tiesos atžvilgiu. Kad seksualinė aistra kurtų pagarbų ir mylintį santykį su mylimu žmogumi, kad išsiskleistų pozityvusis, meilę kuriantis seksualumo potencialas, reikia didelių dvasinių pastangų, stiprus ir teisingo auklėjimo, ugdant supratimą ir gebėjimo su-sivaldyti įgūdžius. Tuo čia nieko naujo nepasakome: įveikti save, būti savo galių šeimininku ir karaliumi yra klasikinis bendražmogiškosios kultūros – visų kultūrų – idealas, visos tautos ir civilizacijos, išskyrus ėjusias nuosmukio link, to mokė savo jaunimą. Konkrečiai kalbant, tai reiškia susilaikymą iki santuokos ir aukštą „ištikimybės būsimum situotiniui idealą“ – šiuo metu jį, beje, labai gerai supranta nemaža jaunimo.¹³

Mokyti jaunimą nevaržyti savo seksualumo, nes galima vartoti kontracepciją, reiškia atimti vieną svarbiausių jaunos asmenybės brendimo galimybių. Visiškai naivu tikėtis, kad žmogus gali valdyti kitas savo emocijas – pavyzdžiui, gundantį vogti godumą daiktų,

agresyvumą, skatinantį smurtauti, ar skatinantį gerti arba vartoti narkotikus malonių pojūčių ir „kaifo“ godulį, – jeigu tokia galinga, o jaunystės metu gal ir galingiausia žmogaus emocija kaip seksualinis potraukis, bus paleistas nevaržomai siautėti vien dėl to, kad jam galima uždėti kontracepcijos apynasrį. Ir toks apynasrio užsidėjimas vadinamas atsakingu elgesiu, įgalinančiu siekti taip išgirto „saugaus sekso“ idealo. Tačiau dvasine, jauno žmogaus brendimo prasme toks „idealas“ yra žlugdantis asmenybę. Ar ne dėl godumo serga, yra žalojami ir žūsta mūsų jaunuoliai? Štai Klaipėdoje neseniai mirė dešimtokas, perdozavęs alkoholio, o prieš kelias dienas kitas nudurtas peiliu... Ar tokie veiksmai nereiškia asmenybės kapituliacijos prieš instinktą? Juk jau senovės žydų pranašai išvelgė aiškų ryšį tarp seksualinio nesusivaldymo ir vogimo, žmogžudysčių ir kraujo praliejimo (plg. Oz 4, 2)?

Jau gal dešimt metų stebiuosi, kai valstybininkų susirinkimuose giedamas mūsų tautos himnas: „Tegul mūsų vaikai eina vien takais dorybės...“ Mąstau, kaip šie žodžiai dera su rugsėjo pirmąją organizuojamais koncertais Vingio parke, kuriuose dainuojama apie „mylėjimosi saldumą“ ir po kurių greitoji išveža bent keletą nusigėrusių ir sumuštų, arba su realybės šou, kuriuose seksualinė aistra liejama, neturint nė minties giliau įsipareigoti, apie visą mūsų šalį persmelkusią atmosferą, teigiančią, jog seksualiniai santykiai, pirmosios naktys paauuglystėje ir pan. yra savaime suprantamas ir geras dalykas. Kaip čia yra su ta dorybe? Ar nesusivaldymas lytiškumo srityje ir jį propaguojantys gašlūs tekstai (pvz., grupė „Skamp“ dainuoja: „mergyte, judink, judink užpakaliuką – bum tarabum bum“) yra tas dorybės takas, kuriuo kviečiami eiti „mūsų vaikai“?

Daug kalbame apie demokratiją kaip laisvės garantiją. Deja, per menkai prisimename savo tautos kovas už laisvę. Tačiau mąstant apie jaunimo ugdymą, tenka klausti, apie kokią laisvę mes kalbame? Pasaulyje egzistuoja abi laisvės rūšys: pilvo ir dvasios; abi jos egzistavo ir po Antrojo pasaulinio karo, kai sprendėsi tolesnis mūsų tautos likimas. Neturėtume užmiršti, kad ne Vakarų pasaulio laisvė pilvui mus išvadavo iš totalitarinės priespaudos. Gal būtent ši jų laisvės rūšis ir paliko mus sovietų Rusijos nelaisvėje tada, kai tam buvo galima pasipriešinti. Mus išvadavo kitokia, dvasios laisvė: Lietuvos partizanų laisvas pasirinkimas mirti už tautą, o ne vergauti, Popiežiaus Jono Pauliaus II kvietimas dvasios laisvei Lenkijoje 1978-aisiais, pagaliau Amerikos prezidento Reigano „blogio imperijos“ įvardijimas. Kūno ir instinktų laisvė pokario dešimtmečiais taip pat skleidėsi tose šalyse, tačiau ji mokėjo labai gerai save saugoti ir nesikišti, netukdyti „kilniems“ Sovietų Sąjungos tikslams. Priimdami *tokius* Vakarų demokratijos laimėjimus kaip seksualinis nesusivaldymas, negimusių kūdikių žudymas tuo pat metu dvasiškai ir psichologiškai žalojant jų motinas, homoseksualų „teisės“ į „vedybas“, o paskui ir į vaikų įvaikinimą, kuris jau tapo realybe dviejose Europos šalyse, mes iš esmės išduodame mūsų tėvų kančių ir kraujo kaina iškovotą laisvę.

Tikroji laisvė, pasak prancūzų-kanadiečių dvasios milžino Jeano Vanier, yra laisvė nuo vergavimo instinktui.¹⁴ Tiesa, tokia laisvė neateina nedandant pastangų, tačiau jos jauno žmogaus dvasiai ir psichikai yra reikalingos kaip duona.

Išvados

1. Atliktų istorinių, pschologinių ir kt. tyrimų rezultatai patvirtina, jog – tiek primityviose, tiek smarkiai išsivysčiusiose civilizacijose – vyrų ir moterų santykių kultūros kilimas

siejosi su tos civilizacijos ekonomine, mokslinė ir kultūrinė pažanga bei geografinė ekspansija.

2. Seksualinis instinktas turi dvi dimensijas: mylinčią ir vartotojišką. Teigiama, kuriančią, įkvepiančią ir neigiamą, išnaudotojišką, smukdančią. Asmenybės bei visuomenės sėkminga raida priklauso nuo to, kuri iš jų dominuoja.

3. Ne kultūra sukūrė šeimą, tačiau šeima – kultūrą. Šeima ir moralė buvo pats „civilizacijos lopšys“ ir „pradinis jos raidos taškas“, be kurio nė viena tauta negalėjo rutuliotis toliau.

4. Mokyti jaunimą nevaržyti savo seksualumo dėl to, kad galima vartoti kontracepciją, reiškia atimti vieną svarbiausių jaunos asmenybės brendimo galimybių.

NUORODOS

- ¹ *Sigmund Freud*. Introductory Lectures on Psychoanalysis. New York: Liveright. 1989. P. 17.
- ² *Joseph D. Unwin*, Sex and Culture. London: Oxford University Press. 1934. vii. cit. iš Bulletin. Nachrichten aus dem Deutschen Institut für Jugend und Gesellschaft. 2005. P. 9.
- ³ Ibid. 381.
- ⁴ Ibid. 412, (kursyvas mano – G. V.)
- ⁵ *St. Augustine*. Concerning the City of God against the Pagans. Penguin Books. 1984. 74.
- ⁶ Otto von Habsburgo skelbti duomenys paskaitoje JAV Steubenvillio universiteto Austrijos filialo auditorijai 2004 metų spalio mėn.
- ⁷ *Christopher Dawson*. St. Augustine and his Age // in *A Monument to Saint Augustine*, essays by Maurice Blondel, Etienne Gilson etc, London: Sheed and Ward. 1934. ch. Christianity and Sex. P. 259.
- ⁸ *Mircea Eliade*. Amžinojo sugrįžimo mitas. Vilnius: Mintis. 1996. Gintaro Beresnevičiaus pratarmė. P. XX.
- ⁹ Voltaire'as, gavęs iš Rousseau ką tik parašytos knygos „Visuomeninė sutartis“ egzempliorių, autoriui atsakė: „Ačiū, gavau jūsų naująją knygą, nukreiptą prieš žmonių rasę. Dar niekada nebuvo įdėta tiek proto tam, kad mus visus paverstų kvailiais. Skaitant jūsų knygą, kyla vaikščiojimo keturpėdsčiomis ilgesys. Tačiau aš praradau šį įprotį jau daugiau kaip prieš šešiasdešimt metų ir su lūdesiu turiu konstatuoti, kad nebeegalėčiau jo atgauti.“ // www.rjgeib.com/thoughts/rousseau/rousseau.html.
- ¹⁰ Alfredas Kinsey prieš tapdamas pasaulinio garso seksologu, buvo pasaulinio masto vapsvų tyrinėtojas. Penktajame – šeštajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje jo parašyti „Sexual Behavior in the Human Male“ ir „Sexual Behavior in the Human Female“ ištumė švęstą amerikiečių, veikiausiai europiečių moralės sampratoje, pro tą švęstą į Vakarų viešąją erdvę netrukus įbūdė Playbojų, Penhouse'as ir kiti seksualinės revoliucijos atributai. (Plačiau apie tai man yra tekę rašyti leidinyje „Už gyvybę“, straipsnyje apie lytinį ugdymą. Atkreipkite dėmesį, kad Kinsey žmogų vadina tiksliai biologiškai: „human male“, tai reikėtų versti maždaug taip: vyriškos lyties žmogaus rūšies patinas; vilko arba meškos apibūdinimas tokia „mokslinė“ kalba skamba panašiai: pvz., „Sexual behavior of wolf male“. Žmogaus ir gyvulio skirtumo Kinsey neformulavo sąmoningai. Žr. *Judith A. Reisman, Edward W. Eichel*. Kinsey. Sex and Freud. The Indoctrination of a People. Huntington House Publishers. 1990.
- ¹¹ Christopher Dawson. Op. cit. 272.
- ¹² *Erich Fromm*, Psychoanalysis and Religion. Yale University Press. iv.
- ¹³ Žr. žymios JAV filosofės Janet Smith straipsnį „Premarital Sex“, Sacerdos. 1998.
- ¹⁴ *Jean Vanier*. Man and Woman He Made Them, New York: Paulist Press. 1989. 32.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *St. Augustine*. Concerning the City of God against the Pagans. Penguin Books. 1984.
2. *Blondel M., Gilson E.*, etc. London: Sheed and Ward. 1934.

3. Dawson Ch. St. Augustine and his Age // in *A Monument to Saint Augustine*. Essays by Maurice Blondel, Etienne Gilson etc, London: Sheed and Ward. 1934. ch. Chritianity and Sex. 259.
4. *Elljade M.* Amžinojo sugrįžimo mitas. Vilnius: Mintis. 1996.
5. *Freud S.* Introductory Lectures on Psychoanalysis. New York: Liveright. 1989.
6. *Fromm E.* Psychoanalysis and Religion. Yale University Press.
7. *Reisman J. A., Eichel E. W.* Kinsey. Sex and Freud. The Indocrtination of A People. Huntington House Publishers. 1990.
8. *Unwin D. J.* Sex and Culture. London: Oxford University Press. 1934.
9. *Vanier J.* Man and Woman He Made Them. New York: Paulist Press. 1989.

Gauta: 2007 01 17

Parengta spaudai: 2007 04 20

Gintautas VAITOŠKA

NOSTALGIA FOR THE HAPPY SAVAGE STATE AS THE PHILOSOPHICAL BASES FOR THE CORRUPTION OF YOUTH

S u m m a r y

The „happy savage” myth, based on the universal nostalgia for archetypical *illud tempus*, received its best known version in the writings of Jean Jacque Rousseau. Freud partially believed in it; on the other hand, psychoanalysis has been clear about the value of sublimation of sexual energy and historical evidence is that the family and sexual discipline are not results of civilization, but the *cause* of it. This theses has been convincingly demonstrated by Joseph D. Unwin, in his study *Sex and Culture* written in 1930'ies with a comprehensive analysis of the history of world's major civilizations and many primitive cultures. The basic problem of contemporary sex education theorists is that of unilateral and naïve understanding of the nature of sexual energy: they see it as uncompromisingly good, thereby dismissing the complex interplay between its positive, love-generating aspect and the negative, utilitarian urge to use another person. Self-discipline, far from being destructive, has a positive influence for the development of the young personality and has major effects on the fate and the moral climate of the whole nation.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: seksualinės energijos sublimacija, mylinčioji ir utilitarinė seksualumo dimensijos, „ano laiko“ (illud tempo) archetipas ir laimingojo laukinio mitas, seksualinis švietimas, psichoseksualinė asmenybės branda

KEY WORDS: sublimation of sexual energy, the loving and the utilitarian dimensions of sexuality, the *illud tempus* archetype and the „happy savage” myth, existence towards death, existential vacuum, sexual education, psychosexual maturity.

Gintautas VAITOŠKA – gimė 1960 m. Dėsto psichologiją Tarptautiniame teologijos, šeimos ir vedybų studijų institute. 1984 m. baigė Vilniaus universiteto medicinos fakultetą, specializavosi neurologijoje ir psichiatrijoje, 1992–1995 m. studijavo Vašingtono Jono Pauliaus II šeimos ir vedybų studijų institute.

Gintautas VAITOSKA – (1960) is teaching psychology at the International Theological Institute for Studies on Marriage and the Family in Gaming, Austria. He has graduated from Vilnius University Medical School in 1984 with specialization in neurology and psychiatry. From 1992–1995 studied in John Paul Institute for Studies on Marriage and Family, Washington, DC.